ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

ΕΞΟΠΛΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΜΕ

Τώρα είναι εύκολο να μιλά κάποιος για μίζες και να καταγγέλλει τους πρωταγωνιστές των «λαδωμένων» εξοπλιστικών προγραμμάτων. Αλλά τι έλεγαν πριν από λίγα χρόνια οι σημερινοί τηλε-εισαγγελείς;

Οι αποκαλύψεις για το εκτεταμένο λάδωμα πολιτικών και στρατιωτικών που συνόδευσε τα μεγάλα εξοπλιστικά προγράμματα της περασμένης εικοσαετίας καλά κρατούν. Ποια υπήρξε όμως η στάση των κυρίαρχων ΜΜΕ απέναντι σ' εκείνη την ξέφρενη διασπάθιση δημοσίου χρήματος – όχι τώρα, που όλοι ξορκίζουν το κακό, αλλά τη στιγμή που αυτό υλοποιούνταν;

Αν πιστέψουμε το έγκυρο «Βήμα» του 1998, το δίδυμο Τσοχατζόπουλου-Σμπώκου έκανε στην πραγματικότητα μια μικρή αντιγραφειοκρατική επανάσταση, εκσυγχρονίζοντας με τον δέοντα δυναμισμό τις απαρχαιωμένες και αναποτελεσματικές διοικητικές δομές του υπουργείου Εθνικής Αμυνας. Χαρακτηριστικό δείγμα του «εκσυγχρονιστικού» λόγου εκείνων των ημερών τα σχετικά αποσπάσματα, που αξίζει να παρατεθούν αυτούσια. Αν μη τι άλλο, για να διαπιστωθεί η συγγένειά τους με παρεμφερείς διακηρύξεις της τρέχουσας μνημονιακής «κοσμογονίας»:

«Ενα στοίχημα έβαλε ο υπουργός Εθνικής Αμυνας κ. Α. Τσοχατζόπουλος μόλις ανέλαβε τα καθήκοντά του στο Πεντάγωνο: να αλλάξει την ταχύτητα και τις διαδικασίες υλοποίησης των εξοπλιστικών προγραμμάτων. Ενα δύσκολο στοίχημα, αν αναλογιστεί κανείς τις δεκάδες γραφειοκρατικές επιτροπές εισηγήσεων, αξιολογήσεων, βαθμολογήσεων, αναθεωρήσεων, εκτιμήσεων, ακυρώσεων που λειτουργούσαν επί δεκαετίες στο υπουργείο Εθνικής Αμυνας και που είχαν ως αποτέλεσμα να καθυστερούν επί σειρά ετών τα εξοπλιστικά προγράμματα των Ενόπλων Δυνάμεων και το κυριότερο, με τις τόσες εν ενεργεία επιτροπές, να αμφισβητούνται συνεχώς οι διαφανείς διαδικασίες.

»Οταν κάλεσε, την επομένη κιόλας της ανάληψης των καθηκόντων του, στο γραφείο του τους επιτελείς και τους επιστημονικούς συνεργάτες του και τους είπε κοφτά: "εντός 15 ημερών θέλω να ετοιμάσετε το νέο εξοπλιστικό πρόγραμμα", ουδείς πήρε τις προθεσμίες

στα σοβαρά. Για να ετοιμαστεί ένα εξοπλιστικό πρόγραμμα της τάξεως των 4 και πλέον τρισ. δρχ. θα απαιτούνταν τουλάχιστον τρία χρόνια, είπαν οι έκπληκτοι συνεργάτες του και ζήτησαν από τον υπουργό να το ξανασκεφτεί και να τους δώσει μεγαλύτερη προθεσμία. “Μα σε τρία χρόνια η τεχνολογία θα ξεπεράσει τη σημερινή, οπότε θα προμηθευτούμε ξεπερασμένα όπλα και πιθανόν ακριβότερα” αντέτεινε εκείνος και ζήτησε να ετοιμαστεί το πρόγραμμα εντός 15 ημερών ή διαφορετικά όποιος δεν μπορεί να κάνει κάτι τέτοιο -είπε ο υπουργός- “να πάει στο σπίτι του”. Ως δια μαγείας το νέο εξοπλιστικό πρόγραμμα που εγκρίθηκε από το ΚΥΣΕΑ (στις 16 Νοεμβρίου του 1996), ύψους 4,3 τρισ. δρχ. και που θεωρείται το καλύτερο της τελευταίας 20ετίας, ετοιμάστηκε και αξιολογήθηκε εντός 15 ημερών. […]

»Για να υλοποιηθεί όμως αυτό το πρόγραμμα-μαμούθ και να τηρηθούν οι διαφανείς διαδικασίες ανάθεσης 4 και πλέον τρισ. έπρεπε να ιδρυθεί ένα ειδικό γραφείο εξοπλισμών και προμηθειών, το οποίο ανέλαβε ο κ. Ι. Σμπώκος, με επιτυχημένη θητεία στην αντισεισμική προστασία, στη γραμματεία για τις έκτακτες ανάγκες και στην προστασία–πυρόσβεση των δασών. Ο κ. Σμπώκος, ο οποίος σήμερα είναι ο άνθρωπος που διαχειρίζεται τα μεγαλύτερα κονδύλια του κράτους, “μένει άγρυπνος τα περισσότερα βράδια και από το αίσθημα ευθύνης που έχει αλλά και από την πολλή εργασία για την υλοποίηση του προγράμματος αυτού” όπως λέει». (Ν. Χασαπόπουλος, «Αυτά είναι τα νέα όπλα. Μεγάλο το μερίδιο της ελληνικής βιομηχανίας», «Το Βήμα» 11.1.1998).

Οι δικαστικές εξελίξεις των τελευταίων χρόνων φωτίζουν, βέβαια, από κάπως διαφορετική γωνία αυτό τον αντιγραφειοκρατικό ζήλο. Η δαπάνη όμως 4,3 τρισεκατομμυρίων δραχμών (12,6 δισ. ευρώ) με διαδικασίες fast track δεν μπορούσε να δικαιολογηθεί πολιτικά μόνο ως επιτυχής καταπολέμηση των «αδρανειών» του ελληνικού δημοσίου. Για να πειστεί το εκλογικό σώμα να εισφέρει αγόγγυστα αυτά τα ασύλληπτα ποσά σε εταιρείες και εμπόρους όπλων, χρειαζόταν κάτι ακόμη: η γενικευμένη αίσθηση μιας μείζονος απειλής που καθιστούσε όλη αυτή τη σπατάλη ασυζητητί αναγκαία. Η νομιμοποίηση αυτή προσφέρθηκε από την εθνικιστική υστερία της εποχής και τη συστηματική καλλιέργεια του φόβητρου της «τουρκικής επιθετικότητας», με ταυτόχρονη αποσιώπηση των πλευρών της ελληνικής κρατικής πολιτικής που συνέβαλαν στην αμφίπλευρη κλιμάκωση της έντασης μεταξύ των δυο χωρών. Η επισκόπηση αυτής της ανατροφοδότησης αποδεικνύεται εξαιρετικά διδακτική.

Οπως γνωρίζουμε πολύ καλά, η καταστροφή της ελληνικής κοινωνίας προήλθε τελικά όχι από την «εξ Ανατολών επιβουλή», αλλά από τον άκρατο εξωτερικό δανεισμό, που λειτούργησε ως κερκόπορτα για την επιβολή των μνημονίων. Ας επιστρέψουμε όμως στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1990, τότε που δέθηκε το ατσάλι των πολυδάπανων

εξοπλιστικών προγραμμάτων.

Τα όπλα παρά πόδα

Σημείο τομής για τη δρομολόγηση του εξοπλιστικού πυρετού αποτέλεσε, ως γνωστόν, η ελληνοτουρκική κρίση του Ιανουαρίου του 1996 για τις βραχονησίδες Ιμια. Οι πρώτες βάσεις είχαν όμως ήδη τεθεί ήδη από την προηγούμενη χρονιά, με την κατάρτιση μιας «Λευκής Βίβλου για τις Ενοπλες Δυνάμεις» από τον ΥΠΕΘΑ Γεράσιμο Αρσένη (1995). «Τελικό στόχο» των προσπαθειών της ηγεσίας του υπουργείου για «ενίσχυση της αμυντικής ικανότητας» της χώρας, διαβάζουμε εκεί, «αποτελεί η απόκτηση επαρκών στρατιωτικών ικανοτήτων έτσι ώστε, αν η Ελλάδα δεχτεί επίθεση, να δύναται όχι μόνο να πραγματοποιήσει αμυντικές πολεμικές επιχειρήσεις, αλλά και να μεταφέρει τον πόλεμο στο έδαφος του αντιπάλου» (σ. 23). Η πρόταξη μιας «αντεπιθετικής» λογικής, με την εγκατάλειψη του παπανδρεϊκού δόγματος «δεν παραχωρούμε τίποτα – δεν διεκδικούμε τίποτα», συνεπαγόταν αναπόφευκτα νέες εξοπλιστικές «ανάγκες». Η «Λευκή Βίβλος» απαριθμεί μια σειρά από συστήματα που έπρεπε ν’ αγοραστούν μέσα στην πενταετία 1994-1998: επιθετικά και μεταφορικά ελικόπτερα, φρεγάτες και αρματαγωγά, πολλαπλούς εκτοξευτές πυραύλων, κατευθυνόμενα βλήματα κ.ά., παράλληλα με τον εκσυγχρονισμό ή την αναβάθμιση αεροσκαφών και υποβρυχίων (σ. 55). Σε σχέση με τη μετέπειτα φρενίτιδα, το πρόγραμμα αυτό φαντάζει βέβαια αρκετά μετριοπαθές. Πολύ πιο κρίσιμη αποδεικνύεται μια «λεπτομέρεια» καταχωνιασμένη στο ίδιο ντοκουμέντο (σ. 56 & 98): τον Απρίλιο του 1994 τα τοκοχρεολύσια των στρατιωτικών αγορών -που μέχρι τότε πιστώνονταν στον προϋπολογισμό του ΥΠΕΘΑ- μεταφέρθηκαν στον λογαριασμό του υπ. Οικονομικών, με αποτέλεσμα την εμφάνιση μιας πλασματικής (και παραπλανητικής) λογιστικής μείωσης των αμυντικών δαπανών. Ενδιαφέρουσα είναι επίσης η παράθεση των πηγών χρηματοδότησης των εξοπλιστικών προγραμμάτων της προηγούμενης χρονιάς: κατά 20% από τον κρατικό προϋπολογισμό, 48% από δάνεια «εξωτερικού και εσωτερικού» και 32% από δάνεια της «στρατιωτικής βοήθειας» των ΗΠΑ (σ. 55).

Η πολιτική νομιμοποίηση αυτής της πρώτης «αμυντικής αναβάθμισης» βασίστηκε στο νεοπαγές δόγμα του «Ενιαίου Αμυντικού Χώρου» (ΕΑΧ) Ελλάδας-Κύπρου, που εξήγγειλαν οι κυβερνήσεις Παπανδρέου και Κληρίδη με βάση τη θεωρία του «ενεργού ηφαιστείου». Σύμφωνα με αυτήν, η κλιμάκωση της ελληνικής στρατιωτικής παρουσίας στην Κύπρο και η συνακόλουθη επιδείνωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων αποτελούσε τη μόνη διέξοδο για επίλυση του Κυπριακού, εκβιάζοντας τις ΗΠΑ να επέμβουν για ν’ αποκαταστήσουν την κλονισμένη συνοχή της Ν.Α. πτέρυγας του ΝΑΤΟ (Μακάριος Δρουσιώτης, «S-300 και άλλοι σύγχρονοι μύθοι» 2000, σ. 11-6). Η αφέλεια του όλου σχήματος είναι βέβαια παροιμιώδης,

αφού προεξοφλούσε τον ευνοϊκό προς τα ελληνικά συμφέροντα χαρακτήρα αυτής της επέμβασης. Στην πράξη η υλοποίηση του δόγματος έγινε με δυο τρόπους: την αγορά ρωσικών πυραύλων S-300 από την κυπριακή κυβέρνηση, η προμήθεια των οποίων είχε επίσης σκανδαλώδη οικονομική διάσταση (όπ.π., σ. 26-32), και πολυέξοδες κοινές στρατιωτικές ασκήσεις, το υψηλό κόστος των οποίων προβαλλόταν πανηγυρικά ως απόδειξη προστασίας των εθνικών συμφερόντων: «Περίπου μισό δισ. δρχ. στοίχισαν, σύμφωνα με επίσημα στοιχεία της Πολεμικής Αεροπορίας, μόνον οι πτήσεις των ελληνικών μαχητικών από και προς την Κύπρο» καμάρωνε χαρακτηριστικά το «Βήμα» (19.10.1997) για την άσκηση «Νικηφόρος» εκείνης της χρονιάς «Η Πολεμική Αεροπορία φάνηκε για άλλη μια φορά καλά προετοιμασμένη. […] Πρώτη φορά μέσα σε τόσο λίγο χρόνο “σηκώθηκαν” τόσο πολλά αεροπλάνα».

Οπως έχουμε αποκαλύψει παλιότερα, τα επίσημα αυτά πανηγύρια συνδυάστηκαν με παιδιάστικες μυστικές επιδρομές έφεδρων Ελλήνων καταδρομέων στα κατεχόμενα εδάφη της Β. Κύπρου, κλιμακώνοντας υπογείως την ένταση («Ιός» 30.3.2008). Ακόμη σοβαρότερη υπήρξε η ανομολόγητη ελληνική εμπλοκή στο αποσχιστικό αντάρτικο του τουρκικού Κουρδιστάν, ορισμένες διαστάσεις της οποίας ήρθαν στο φως το 1999 με την απόκρυψη του Οτζαλάν στην ελληνική πρεσβεία της Κένυας, τον εντοπισμό και τη συνακόλουθη παράδοσή του· εν έτει 1995, ο αντιπρόεδρος της ελληνικής Βουλής επισκέφθηκε πάντως επίσημα τον ηγέτη τού PKK στο αρχηγείο του και φωτογραφήθηκαν να μελετούν μαζί τους μελλοντικούς πετρελαϊκούς αγωγούς του «κοινού εχθρού». Στο πεδίο της κοινής γνώμης όλο και περισσότεροι πανεπιστημιακοί, ιερωμένοι, δημοσιογράφοι, πολιτικοί και καλλιτέχνες τάσσονταν υπέρ της προβολής εθνικών «διεκδικήσεων» πάνω σε γειτονικά εδάφη, μαζί με διαβεβαιώσεις για την επικείμενη «κατάρρευση» του τουρκικού κράτους -περιρρέον κλίμα που αποτυπώθηκε και στο δημοφιλές άσμα των Ωmega Vibes, σε στίχους Αρη Δαβαράκη (1996): «DNA / κάθε Βαλκάνιος το λέει / όταν σβηστεί αυτή η γραμμή στο χάρτη / θάναι Βυζάντιο ξανά». Σ’ ένα πρακτικότερο επίπεδο οι επιτελείς του ελληνικού Πενταγώνου προώθησαν μέσα στο 1995 ένα πρόγραμμα εποικισμού ακατοίκητων βραχονησίδων του ανατολικού Αιγαίου, με τον οποίο θα ανατρεπόταν σιωπηλά το σημερινό καθεστώς της υφαλοκρηπίδας σε βάρος της Τουρκίας («Ιός» 11.5.2013).

Τελική κατάληξη αυτής της «αντεπίθεσης» υπήρξε το φιάσκο των Ιμίων και η δρομολόγηση του νέου, πολυδάπανου εξοπλιστικού προγράμματος. «Μετά τα Ιμια», εξηγεί στα απομνημονεύματά του ο τότε πρωθυπουργός Κώστας Σημίτης, «η ηγεσία των ενόπλων δυνάμεων επισήμανε στην κυβέρνηση την υστέρηση των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων έναντι των τουρκικών σε εξοπλισμό. Αν επαναλαμβανόταν παρόμοιο επεισόδιο με αυτό των Ιμίων και η Ελλάδα αναγκαζόταν να φτάσει σε σύγκρουση θα βρισκόταν σε μειονεκτική θέση.

Αποφασίστηκε τότε ότι θα πρέπει να μειωθεί η εις βάρος μας διαφορά και να υπάρξει μια ισχυρή δύναμη αναχαίτισης [...]. Η Ελλάδα απέκτησε σύγχρονα οπλικά συστήματα σε όλους τους τομείς. Η απόκτηση 60 αεροσκαφών F-16 τελευταίου τύπου, 15 αεροσκαφών Mirage 2000-5, τεσσάρων υποβρυχίων, τριών τορπιλακάτων, αρμάτων μάχης, μεταφορικών ελικοπτέρων, επιθετικών ελικοπτέρων, καθώς και η ενίσχυση της αντιαεροπορικής άμυνας με πυραύλους διαμόρφωσαν μια σύγχρονη επιχειρησιακή δύναμη με ισχυρή αποτρεπτική δυνατότητα. [...] Οι επενδύσεις αυτές σε σύγχρονα οπλικά συστήματα έχουν πραγματοποιηθεί με ορίζοντα εικοσαετίας» («Πολιτική για μια δημιουργική Ελλάδα», 2005, σ. 165-6). Ο ίδιος καταγγέλλει φυσικά ως «ατεκμηρίωτες» τις μέχρι τότε καταγγελίες για σκάνδαλα (σ. 580).

Τα γεράκια των ΑΕΙ

Τη θεωρητική τεκμηρίωση του υπερεξοπλισμού πρόσφερε ο (εγκαταστημένος στη Γερμανία) φιλόσοφος Παναγιώτης Κονδύλης με την ελληνική έκδοση του βιβλίου του «Θεωρία του πολέμου», που κυκλοφόρησε στα τέλη του 1997. Σύμφωνα με την ανάλυσή του, τα κρίσιμα σημεία της οποίας προδημοσιεύτηκαν στο «Βήμα» (9.11.1997), μοναδική ελπίδα της Ελλάδας απέναντι στη «γεωπολιτικά» δεδομένη τουρκική επιθετικότητα ήταν να επιτεθεί αυτή πρώτη σε περίπτωση κρίσης. Υστερα από έναν έντονο δημόσιο διάλογο, ο Κονδύλης θα συμπυκνώσει ως εξής τις προτάσεις του ως τακτικός πλέον συνεργάτης της εφημερίδας: «Οπως διαγράφεται το πιθανότερο σενάριο ενός ελληνοτουρκικού πολέμου, θα επικρατήσει όποιος περάσει γρήγορα και αποφασιστικά από το θερμό επεισόδιο στο μαζικό πρώτο πλήγμα. Η τουρκική πλευρά γνωρίζει ότι μόνο αυτή έχει σήμερα τούτη τη δυνατότητα, ενώ η ελληνική πλευρά τη στερείται. [...] Η ελληνική πλευρά θα όφειλε σήμερα να κάμει δυο πράγματα, ένα βραχυπρόθεσμα και ένα μακροπρόθεσμα». Από τη μια «να δείξει στο προσεχές μέλλον φρόνηση και να μην εμπλακεί σε κανενός είδους θερμό επεισόδιο, το οποίο η Τουρκία έχει κάθε λόγο να επιζητεί σήμερα ως αφορμή και ως εφαλτήριο του μαζικού πρώτου πλήγματος». Ομως «παράλληλα θα όφειλε να συντονίσει τα εξοπλιστικά της προγράμματα κατά τρόπο ώστε να αποκτήσει και αυτή την ίδια δυνατότητα» («Το Βήμα» 8.2.1998).

Στο ίδιο μήκος κινήθηκε κι ένας κύκλος πανεπιστημιακών. Από τις στήλες της «Πτήσης» ο καθηγητής του Παντείου, Παναγιώτης Ηφαιστος, κατήγγειλε π.χ. όσους αντέδρασαν στις θέσεις Κονδύλη σαν πράκτορες του εχθρού (τχ.152, 12/1997). Στο περιοδικό της Λιάνας Κανέλλη, πάλι, ο συνάδελφός του Αθανάσιος Πλατιάς αποφαινόταν πως η αποφυγή της πολεμικής κλιμάκωσης στα Ιμια «δείχνει έλλειψη θάρρους και δημιουργεί μια αίσθηση αδυναμίας, πράγμα που εξασθενίζει την αποτρεπτική φήμη της χώρας», υποστηρίζοντας ότι

«αν αυτό δεν διορθωθεί, ενθαρρύνει την τουρκική προκλητικότητα και φέρνει τον πόλεμο πιο κοντά στην επόμενη κρίση». Ως απεμπλοκή από το ασφυκτικό δίλημμα «ειρήνη ή (γενικευμένος) πόλεμος» ο ίδιος πρόκρινε το αμερικανικό δόγμα της «ευέλικτης ανταπόδοσης», φρόντισε όμως να ξεκαθαρίσει πως αυτό «απαιτεί πολλαπλασιασμό των διαθέσιμων μέσων. Οταν οι ΗΠΑ επί υπουργίας Μακναμάρα υιοθέτησαν αντίστοιχο δόγμα, αύξησαν δραστικά τις αμυντικές τους δαπάνες. Η Ελλάδα, ύστερα από τρία και πλέον χρόνια αδράνειας, ξόδεψε όλο το 1996 να συζητάει ένα minimum πενταετές εξοπλιστικό πρόγραμμα 2 τρισ. δρχ., που σε σχέση με τον εξοπλισμό του αντιπάλου αλλά και με τις δεσμεύσεις της αποτελεί πλέον «σταγόνα στον ωκεανό»» («Μαθήματα για το μέλλον», «Νέμεσις» 1/1997, σ. 66-9)

Ο θείος από το Γκρίχενλαντ

Με τα τρισεκατομμύρια αναλώσιμα σαν φιστίκια, δεν είναι καθόλου περίεργη η εικόνα που κατέγραφε τον Ιούνιο του 1998 η «Πτήση», με μια οφθαλμοφανή δόση εθνικής περηφάνιας:

«Σαν το ζάπλουτο θείο από το Αμέρικα των παλιών ελληνικών ταινιών είδε μερίδα του σουηδικού Τύπου τον υπουργό Εθνικής Αμυνας Ακη Τσοχατζόπουλο κατά την επίσημη επίσκεψή του στη Στοκχόλμη. [...] Οι σουηδοί αξιωματούχοι που συναντήθηκαν με τον Ελληνα υπουργό ήταν ιδιαίτερα θερμοί, όπως αρμόζει σε πελάτη που εισέρχεται πολλά υποσχόμενος σε ένα μεγάλο κατάστημα. “Τέτοια υποδοχή δεν ξανάγινε τα τελευταία χρόνια σε ξένο υπουργό”, μας έλεγαν κατά την επίσκεψη στο υπουργείο Αμυνας συνάδελφοι των σουηδικών μέσων μαζικής ενημέρωσης, κάτι που δεν ήταν σχήμα λόγου, όπως διαβεβαίωναν και οι άνθρωποι της ελληνικής πρεσβείας. “Ο υπουργός Αμυνας της Ελλάδας στη Σουηδία με δισεκατομμύρια στη βαλίτσα του” τιτλοφόρησε το ρεπορτάζ η περισσότερο ευφάνταστη από τις σουηδικές εφημερίδες. [...] Ο υπουργός Εθνικής Αμυνας φυσικά δεν πήγε στη Στοκχόλμη με δισεκατομμύρια δολάρια στη βαλίτσα του, ούτε ως σχήμα λόγου δημοσιογραφικής υπερβολής. Συνομίλησε με τον ομόλογό του Μπιορν Βον Σίντοου και την υπουργό Εξωτερικών Λένα Χελμ Βάλεν, επισκέφθηκε την υπηρεσία προμηθειών αμυντικού υλικού FMW και την Ericsson. Ο αναπληρωτής γενικός διευθυντής εξοπλισμών κ. Κάντας είχε την ευκαιρία να συνομιλήσει πιο αναλυτικά για τα οπλικά συστήματα. Οι Ελληνες αξιωματούχοι δε γύρισαν πάντως πίσω με άδειες τις βαλίτσες τους, είχαν μέσα αρκετά προσπέκτους της σουηδικής αμυντικής βιομηχανίας, που έτσι κι αλλιώς είναι πολύ προηγμένη». Τελικά υπογράφηκαν συμβάσεις για αερομεταφερόμενα ραντάρ (1.7.1999) και για τηλεκατευθυνόμενα αντιαρματικά βλήματα (2.11.1999).

Τα σοβαρά εγχώρια ΜΜΕ δεν τσιγκουνεύονταν, απ’ την πλευρά τους, τις διαβεβαιώσεις ότι

τα λεφτά πιάνουν τόπο. «Με τη συμπλήρωση αυτής της αγοράς [των αλήστου μνήμης «Γιουροφάιτερ»] και την προμήθεια "έξυπνων πυρομαχικών, βομβών και πυραύλων" η Ελλάδα θα έχει μια από τις ισχυρότερες πολεμικές αεροπορίες στην Ευρώπη» αποφαινόταν λ.χ. το «Βήμα» (7.3.1999), προβάλλοντας ως τεκμήριο τις διακηρύξεις του Σμπώκου ότι «σε τρία χρόνια από σήμερα το Αιγαίο θα έχει ένα αδιαπέραστο τόξο από τον Εβρο ώς την Κρήτη με συστήματα μεγάλου βεληνεκούς» (16.5.1999). Στο ίδιο μήκος κύματος τα ομογάλακτα «Νέα» υμνούσαν τη «σούπερ ενίσχυση στον αέρα» (9.6.1999): «Στο Υπουργείο Αμυνας "τρίβουν τα χέρια" τους με την τήρηση του προγράμματος παραλαβής, τόσο για τα ρωσικά TOR-M1 (και προ μηνών για τους S-300) όσο και για τα αμερικανικά αντιαεροπορικά Patriot που φθάνουν κι αυτά σε λίγο στην Ελλάδα. "Αλλο να υπογράφεις συμβάσεις αγοράς και άλλο να παραλαμβάνεις στον τόπο σου τα οπλικά συστήματα" σχολίαζε ικανοποιημένος ο γενικός διευθυντής Εξοπλισμών, κ. Γιάννης Σμπώκος. Η παραλαβή τον Σεπτέμβριο των υπόλοιπων 17 συστημάτων TOR-M1 καθώς και των δυο συστοιχιών Patriot ενισχύει τα μέγιστα, κατά τους επιτελείς των Ενόπλων Δυνάμεων, τις αντιαεροπορικές δυνατότητες της χώρας σε συνδυασμό με τους S-300 και τα άλλα υπάρχοντα αντιαεροπορικά».

Αποκαλυπτική είναι τέλος η σχεδόν συνθηματική εξήγηση του «Βήματος» (7.3.1999) για το πώς παρακάμφθηκαν οι επιφυλάξεις για το δυσθεώρητο κόστος αυτών των αγορών. «Ο υπουργός Εθνικής Αμυνας κ. Α. Τσοχατζόπουλος», διαβάζουμε, «έπεισε με στοιχεία τους οικονομικούς υπουργούς, και κυρίως τους κ.κ. Ι. Παπαντωνίου και Ν. Χριστοδουλάκη, ότι η ετήσια επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού από αυτή τη "μαμούθ" αγορά όχι μόνο δεν πρόκειται να αυξηθεί αλλά θα μειώνεται σταδιακά, αφού τα πενταετή εξοπλιστικά προγράμματα θα είναι πλέον κυλιόμενα και συνεπώς δεν πρόκειται να υπάρξει καμιά επιβάρυνση. Και επειδή οι οικονομικοί υπουργοί καταλαβαίνουν μόνο την οικονομική γλώσσα, ο υπουργός Αμυνας μαζί με τον επικεφαλής της Διεύθυνσης Εξοπλισμών κ. Ι. Σμπώκο, είπε στους κ.κ. Παπαντωνίου και Γιαννίτση το... password ώστε να πάρουν την έγκριση για την πραγματική πλέον "αγορά του αιώνα": "Τα εξοπλιστικά προγράμματα θα είναι ακριβώς όπως τα προγράμματα των δημοσίων επενδύσεων, που δεν επιβαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό"».

Φυσικά τα όπλα δεν τα πήραμε δωρεάν. Η ταχυδακτυλουργία αφορούσε προφανώς τη μετάθεση της αποπληρωμής τους μετά την επίτευξη του «εθνικού στόχου» της εισδοχής στο ευρώ. Ο τελικός λογαριασμός ήρθε, ως γνωστόν, την άνοιξη του 2010 και θα τον πληρώνουμε μια ζωή.

Ο προφητικός κ. Σμπώκος

«Κανένας μεγάλος ξένος οίκος που ασχολείται με εξοπλισμούς δεν έρχεται εδώ να συζητήσει μαζί σου αν δεν διαπιστώσει ότι οι διαδικασίες που έχεις, ο τρόπος που αντιμετωπίζεις τα θέματα, οι αρχές που διέπουν τους διαγωνισμούς δεν είναι άψογες, ώστε να επιτρέπουν στον καλύτερο, στην προσφορότερη λύση να είναι αυτή που θα επιλεγεί. Κανένας δεν δέχεται να ξοδέψει εκατομμύρια δολάρια για να λάβει μέρος σε μια χρονοβόρα διαδικασία και να χάσει αδιαμαρτύρητα το πρόγραμμα. Με την έννοια αυτή, μέχρι σήμερα δεν υπάρχει καμιά ένσταση από ξένο οίκο ή από χώρα η οποία να διαμαρτύρεται ή να ζητά εξηγήσεις σε ό,τι αφορά στον τρόπο με τον οποίο χειριστήκαμε τις διαδικασίες ανάθεσης των εξοπλιστικών προγραμμάτων».

Με αυτό το μοντέρνο επιχείρημα απέκρουε το 2000 ο διευθυντής εξοπλισμών του ΥΠΕΘΑ, Γιάννης Σμπώκος, κάθε υποψία για χρηματισμό – όχι φυσικά του ίδιου, αλλά ακόμη και κατώτερων συνεργατών του. Η τότε συνέντευξή του στο περιοδικό «Πτήση» (τχ.177), με αφορμή την εκλογική κάθοδό του, αποκαλύπτει μια δομική συνέχεια τού τότε με το τώρα, καθώς η ίδια ακριβώς συλλογιστική επιστρατεύεται σήμερα ως τεκμήριο «διαφάνειας» και «αμεροληψίας» του μνημονιακού ξεπουλήματος της δημόσιας περιουσίας. Στο φως των μετέπειτα αποκαλύψεων η συμπληρωματική επίκληση εκ μέρους του της διάχυσης των ευθυνών θα μπορούσε άλλωστε να διαβαστεί και ως μια πρώιμη εκδοχή τού «όλοι τα φάγαμε»:

«Ας μη γελιόμαστε... Δεν μπορεί μια διαδικασία με τόσες φάσεις να είναι στημένη. Ολο το επιτελείο εγκρίνει τη σκοπιμότητα και τις προδιαγραφές, οι εκπρόσωποι των επιτελείων μετέχουν πάντα στις επιτροπές αξιολόγησης και καταθέτουν τα πρακτικά χωρίς να επεμβαίνει κανείς, στη συνέχεια οι εισηγήσεις γίνονται από τη ΓΔΕ, κατόπιν ο νομικός σύμβουλος υπογράφει, ο συντονισμός του τελικού φακέλου γίνεται πάλι από τα επιτελεία των ενόπλων δυνάμεων τα οποία χτενίζουν και το τελευταίο κόμμα, η εισήγηση στον υπουργό τίθεται στο ΣΑΜ για έγκριση και για τα μείζονα προγράμματα η απόφαση εναπόκειται στο Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Αμυνας (ΚΥΣΕΑ). Ολο αυτό το σύστημα δεν είναι δυνατόν να ισχυριστεί κανείς ότι η πολιτική ηγεσία το έχει χαλιναγωγήσει και το καθοδηγεί όπου θέλει».

Οπως εξηγούμε παραδίπλα, προϋπόθεση για την εύρυθμη λειτουργία «όλου αυτού του συστήματος» υπήρξε η ένθερμη συμπόρευση -ή έστω η σιωπή- της τέταρτης εξουσίας. Ο κ. Σμπώκος ήξερε ως εκ τούτου πολύ καλά όταν, στην ίδια συνέντευξη, ευχαριστούσε δις «όλα τα Μέσα Ενημέρωσης που υποδέχθηκαν με έναν αρκετά προσεκτικό τρόπο την προσπάθειά

μας στη Γενική Διεύθυνση Εξοπλισμών, με κατανόηση και αποδοχή».

Εν έτει 2000, ο στενός συνεργάτης του Ακη Τσοχατζόπουλου είχε επίσης άποψη για την κρίση του πολιτικού συστήματος και τα αίτιά της: «Η απαξίωση της πολιτικής και των πολιτικών είναι ένα φαινόμενο που όπου υπάρχει είναι πάρα πολύ επικίνδυνο. Θεωρώ ότι ο καθένας με τον τρόπο του, με τις πράξεις του ή τις παραλείψεις του συντελεί στην απαξίωση ή όχι της πολιτικής».

Εξίσου σαφής ήταν, τέλος, για τις μελλοντικές προοπτικές του τόπου και των ηγετών του: «Οι εποχές που θα έλθουν με τα νέα πακέτα που θα εισρεύσουν από την Ευρωπαϊκή Ενωση θέλουν ανθρώπους δυναμικούς, έμπειρους και ικανούς για να εξασφαλίσουν και το ιδιαίτερο μερίδιο που αναλογεί και στην περιοχή μας».

.....

Διαβάστε

* Μακάριος Δρουσιώτης, «S-300 και άλλοι σύγχρονοι μύθοι» (Λευκωσία 2000, εκδ. Αρχείο). Διεισδυτική ανατομία του τυχοδιωκτικού εγχειρήματος ενεργοποίησης του κυπριακού «ηφαιστείου» στα τέλη της δεκαετίας του ’90, με βάση δημόσιες πηγές της εποχής. Σύντομη μνεία της σκανδαλολογίας που συνόδευσε την αγορά των ρωσικών πυραύλων από την κυβέρνηση Κληρίδη.

* Υπουργείο Εθνικής Αμυνας, «Λευκή Βίβλος για τις Ενοπλες Δυνάμεις» (Αθήνα 1995). Η επίσημη έκθεση που δρομολόγησε την πρώτη φάση της εξοπλιστικής φρενίτιδας, προτού το δίδυμο Τσοχατζόπουλου-Σμπώκου παραλάβει τα ηνία αυτής της πολιτικής.

* Κώστας Σημίτης, «Πολιτική για μια δημιουργική Ελλάδα» (Αθήνα 2005, εκδ. Πόλις). Επίσημος απολογισμός της εκσυγχρονιστικής οκταετίας 1996-2004 από τον τότε πρωθυπουργό. Η συνοπτική αναφορά στις τερατώδεις στρατιωτικές προμήθειες της περιόδου καταλαμβάνει μόλις 4 σελίδες σε σύνολο 644.

* Παναγιώτης Κονδύλης, «Θεωρία του πολέμου» (Αθήνα 2007, εκδ. Θεμέλιο). Το επίμετρο της ελληνικής έκδοσης λάνσαρε το θεώρημα του «πρώτου πλήγματος» ως απαραίτητη προϋπόθεση μιας ελληνικής νίκης στον «αναπόφευκτο» μελλοντικό ελληνοτουρκικό πόλεμο. Πρέπει να διαβαστεί σε συνδυασμό με τη δημόσια αντιπαράθεση μεταξύ του συγγραφέα και του δημοσιογράφου Ριχάρδου Σωμερίτη στο «Βήμα» των ημερών (9.11 – 14.12.1997), αλλά και με την τελική διατύπωση αυτής της θεωρίας από τον Κονδύλη στην ίδια εφημερίδα:

«Ιδεολογίες και εθνική στρατηγική» (4.1.1998) και «Τι επιδιώκει η Αγκυρα στο Αιγαίο» (8.2.1998).

ΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥ ΙΟΥ: Τάσος Κωστόπουλος, Αντα Ψαρρά, Δημήτρης Ψαρράς

ios@efsyn.gr

http://www.efsyn.gr/?p=171056